

діяльності можна вважати: соціальні мережі, рекламу в громадських місцях та інформацію, розповсюджену у навчальних закладах. **Перспективи подальших досліджень** полягають у вивченні показників стану поінформованості населення щодо спортивного волонтерства в Україні.

Література

1. Бондар А.С. Участь студентів у спортивному волонтерському русі / Бондар А.С., Петренко І.В. // Стратегічне управління розвитком галузі «Фізична культура і спорт»: Матеріали III регіональної науково-практичної інтернет-конференції за участю міжнародних спеціалістів. – Харків : ХДАФК, 2015. – С. 186-193
2. Волонтерський рух: світовий досвід та українські громадянські практики : аналіт. доп. – К.: НІСД, 2015. – 36 с.
3. Когут И. А. Волонтерское движение в спорте: проблемы и перспективы / И. А. Когут, Е. В. Гончаренко // Наука в олимпийском спорте.- К.: Олімпійська література, 2010. – №2. – С. 134–141.
4. Матвеев С. Соціальні аспекти волонтерського руху: минуле та сьогодення / С. Матвеев, І. Когут // Вісник Запорізького національного університету. – 2010. - № 1(3). С. 161-165.
5. Petrenko, I.V. & Bondar, A.S. (2017), "The organizational model of sports volunteers", *Naukovyi chasopys natsionalnoho pedahohichnoho universytetu im. M.P. Drahomanova*, Vol. 3(84)17, pp.77-81.
6. Tokhtarova, I.M. (2014), "Volunteerism in Ukraine: the way to the development of civil society as the sphere of social relations", available at : http://el-zbirn-du.at.ua/2014_2/5.pdf
7. Bondar, A. & Petrenko, I. (2015), "The role sports volunteering in the life of university students", *Slobozhans'kii naukovy-sportyvnyi visnyk*, № 6(50), pp. 23-26
8. Petrenko, I. (2016), "Organization of Club sports volunteering", *Slobozhans'kii naukovy-sportyvnyi visnyk*, №6(56), pp. 84-88

УДК 355.233.22:355.12

Петрук А. П.

Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів

ПРОГРАМА ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ КУРСАНТІВ ВВНЗ В ПРОЦЕСІ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Анотація. Метою дослідження є розробка новітньої програми формування методичної підготовленості курсантів вищих військових навчальних закладів в процесі фізичної підготовки. Встановлено, що в процесі розробки новітньої програми формування методичної підготовленості курсантів вищих військових навчальних закладів в процесі фізичної підготовки, було враховано специфіку особливого періоду, АТО на сході нашої держави і появи нових військово-прикладних видів спорту – тем програми (напр. кросфіт – функціональне багатоборство).

Ключові слова: фізичне виховання, фізична і методична підготовка та підготовленість, курсант, вищий військовий навчальний заклад, Збройні сили України.

Аннотация. Петрук Андрей Петрович. Программа формирования методической подготовленности курсантов вуза в процессе физической подготовки. Целью исследования является разработка новой программы формирования методической подготовленности курсантов высших военных учебных заведений в процессе физической подготовки. Установлено, что в процессе разработки новой программы формирования методической подготовленности курсантов высших военных учебных заведений в процессе физической подготовки, было учтено специфика особого периода, АТО на востоке нашего государства и появления новых военно-прикладных видов спорта - тем программы (напр. кросфит - функциональное многоборье).

Ключевые слова: физическое воспитание, физическая и методическая подготовка и подготовленность, курсант, высшее военное учебное заведение, Вооруженные силы Украины.

Annotation. Petruk Andriy. Program of formation of methodical preparation during physical training process for military high school cadets. The objective of the study is the development of latest program of formation of methodical training of cadets of higher military educational institutions during physical training. The level of combat readiness of troops directly depends on the training and in particular, physical training. Therefore, the higher military schools form the methodological knowledge and skills to conduct classes on various subjects of training, including physical fitness. Unfortunately, the annual reports of the State Examination Commission admits the relatively low level of methodological training of students of higher military schools and officers in the army. It is established that in the development of modern programs of formation of methodical preparation of cadets of higher military educational institutions during the process of physical training, the specifics of a particular period, the ATO in the East of our country and the emergence of new military applied sports - topics of the program (eg. Krosfit - functional all-around) were taken into account. Also were presented components of methodological skills, requirements and assessments of the head of physical training, methodological tasks for students of different years of study and different specialties that take into account the particular types of organization of physical training in military units, where graduates will arrive for further service as commanders - managers of PT. The manual is developed for the organization of individual physical (as methodological component) training for young officers. The final result of methodical preparation of students of higher military educational institution as a future officer - teacher and organizer of PT should show up in the knowledge of basics of physical training, physical education and healthy lifestyles; the ability to carry out various forms of physical training in the bases and elsewhere (including the specifics of different climatic and geographical conditions); passing courses and a getting a certificate of instructor in physical training. Prospects for the use of research results will be: implementation of the program into practice; study of the relationship between the level of technical, physical, theoretical training and the development of more specific guidance on organizing of various forms of physical training.

Keywords: physical education, physical and methodical preparation and readiness, cadet, high military educational institution, the Armed Forces of Ukraine.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Рівень бойової підготовленості військовослужбовців безпосередньо залежить від навчання і в тому числі від фізичної підготовки. Тому у вищих військових навчальних закладах в курсантів формують методичні знання, вміння та навички з проведення занять із різних дисциплін професійної підготовки, в тому числі з фізичної підготовки. На жаль, у щорічних звітах державної екзаменаційної комісії відзначається відносно низький рівень методичної підготовленості курсантів у ВВНЗ та офіцерів у військах [7, 8]. В той самий час відсутні комплексні дослідження, направлені на формування методичної складової фізичного виховання курсантів, які не дозволяють вирішувати протиріччя, що склалися між рівнем вимог до бойової підготовки, і ефективністю педагогічного процесу фізичного виховання курсантів у вищих військових навчальних закладах (ВВНЗ). Особливо актуальною є ця робота на даний час, оскільки на сході України іде неоголошена війна з однією з найагресивніших та підступних армій світу – Росією. Загальновідомим фактом є важливість фізичної підготовки військовослужбовця, яка в найбільшій мірі залежить від методичної складової [5]. На сьогоднішній день гостро постало питання удосконалення системи фізичної підготовки військовослужбовців. Четверть століття питання фізичної підготовки як системи та її складової – методичної частини – завжди відходило на другорядний план. Вдосконаленню її приділяли недостатньо уваги, зокрема науковці. ЗСУ на початку свого розвитку взяли за основу радянську модель військово-фізкультурної освіти, яка передбачала підготовку спеціалістів у цій сфері тільки для військових частин (полку, дивізії, виду збройних сил), а для військових підрозділів (взводу, роти, батальйону) така підготовка не здійснювалась. Формування методичної підготовленості курсантів ВВНЗ в процесі фізичної підготовки в цих підрозділах організували командири взводів та рот, які отримували методичні основи фізичної підготовки у ВВНЗ. У зв'язку з відпрацюванням нової Концепції розвитку фізичної підготовки у ЗСУ досить важливим і актуальним, на наш погляд, є створення сприятливих умов для фізичного вдосконалення курсантам ВВНЗ. У найближчому майбутньому більшості з них доведеться приймати оперативні та правильні рішення, від яких залежатиме життя людей. Проблема виникла у зв'язку з урахуванням аналізу фізичної підготовки, концептуальних змін в організації системи бойової підготовки, результатів окремих наукових праць та досвіду підготовки військовослужбовців провідних іноземних армій [3]. На сучасному етапі реформування ЗСУ застарілість методичної складової фізичної підготовки у ВВНЗ, які готують майбутніх офіцерів командних ланок, потребує змін існуючої системи фізичної підготовки та її подальшого удосконалення та розвитку. Дослідження виконано відповідно до плану наукової і науково-технічної діяльності Управління фізичної підготовки Центрального управління підготовки та повсякденної діяльності військ (сил) Збройних сил України на 2011-2015 р.р. за темою НДР «Модель фізичної підготовки у Збройних силах України зразка 2017 року та перспективи її розвитку», шифр – «ПЕРСПЕКТИВА-ФП» (номер державної реєстрації 0101U001568).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми підвищення рівня методичної підготовленості студентів та різних категорій військовослужбовців на етапах професійного становлення вивчали багато науковців, серед них: С. В. Романчук, О. М. Ольховий, Грибан Г. П., Камаєв О. І., Пилипец О. В. та ін. [1, 2, 10]. На думку вчених, одним із головних напрямків, за яким можна вирішувати питання інтенсифікації фізичної підготовки курсантів, є вдосконалення методичних основ [3, 5, 6, 10, 11].

Методичну основу процесу фізичної підготовки курсантів становлять усі відомі педагогічні методи, що науково обґрунтовують удосконалення людини при комплексній реалізації трьох процесів – навчання, виховання й розвитку [9]. Вивченням досвіду різних аспектів організації навчання керівників фізичної підготовки в провідних іноземних арміях займався професор Магльований А. В. та ін. [3]. Визначено, що спільною рисою в системі навчання військовослужбовців є здійснення методичної підготовки, достатньої для грамотної організації та проведення процесу фізичного вдосконалення як власного, так і підпорядкованого особового складу підрозділу. Закордонний досвід свідчить про значну увагу, яка надається питанню набуття знань, формувань навичок та звичок до самостійних занять.

Хоча окремими науковцями розглядалися певні складові системи підготовки керівників, але цього, вочевидь, недостатньо у зв'язку зі зміною структури та змісту процесу бойової підготовки, новими підходами до використання методів, прийомів та засобів підготовки військ. Аналіз наукової літератури засвідчив недостатню кількість робіт, спрямованих на комплексне дослідження вимог до методичної складової системи фізичної підготовки в умовах реалії сучасного реформування Збройних Сил України та визначення напрямків її вдосконалення. Питання методичної підготовленості в комплексі, як складової фізичної підготовки курсантів раніше не вивчалось, або вивчалось епізодично та фрагментарно. При незалежній Україні відсутня новостворена система методичної складової фізичної підготовки військовослужбовців загалом і курсантів командних спеціальностей зокрема. **Мета дослідження** – полягає в представленні новітньої програми формування методичної підготовленості курсантів ВВНЗ в процесі фізичної підготовки. Завдання дослідження спрямовані на максимальну реалізацію формування методичної підготовленості курсантів в процесі фізичної підготовки. В процесі досягнення мети, нами були використані наступні методи: теоретичний аналіз та узагальнення наукової і методичної літератури; методи математичної статистики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Методична підготовка – є однією із складових компетентностей професійної підготовки, сформованих у курсантів в процесі навчання у ВВНЗ. Цей розділ навчальної програми передбачає оволодіння курсантами знань і умінь з організації і методики проведення всіх форм фізичної підготовки військовослужбовців та розвитку основних психофізичних якостей [4]. Але питання змісту засобів, та обсягу навчання з цього розділу є різне. У навчальній програмі для ВВНЗ України з дисципліни «Фізичне виховання, спеціальна фізична підготовка» тісно пов'язані теоретичний, методичний та практичний розділи програми. Питання змісту, засобів та обсягу навчання у кожному розділі визначається в робочих програмах ВВНЗ з урахуванням специфіки навчання. Саме під час методичної практики формується компетентність, що забезпечується системою педагогічних умінь (методичних, командних, управлінських та організаторських).

Головною метою програми формування методичної підготовленості курсантів є оволодіння курсантами методичними знаннями, вміннями та навичками достатніми для ефективної організації та проведення фізичної підготовки на рівні роти, а також виконання функцій стосовно фізичної підготовки у відповідності зі своїм військово-професійним призначенням.

Головний принцип – формування методичних знань, умінь та навичок курсантів відбувається поступово – від простого до складного. Розроблена програма свідчить, що методична підготовка майбутніх керівників фізичної підготовки особового складу військових підрозділів Збройних Сил України є системою знань основ закономірностей фізичного вдосконалення людини в умовах військової служби, умінь та навичок, за допомогою яких відбувається передача курсантам знань, що формують здатність виконувати фізичні вправи та інші рухові дії та розвивають фізичні якості.

На основі досліджень ми представили зміст програми формування методичної підготовленості для курсантів ВВНЗ різних курсів навчання в процесі фізичної підготовки, який зображений у блок-схемі на рис. №1.

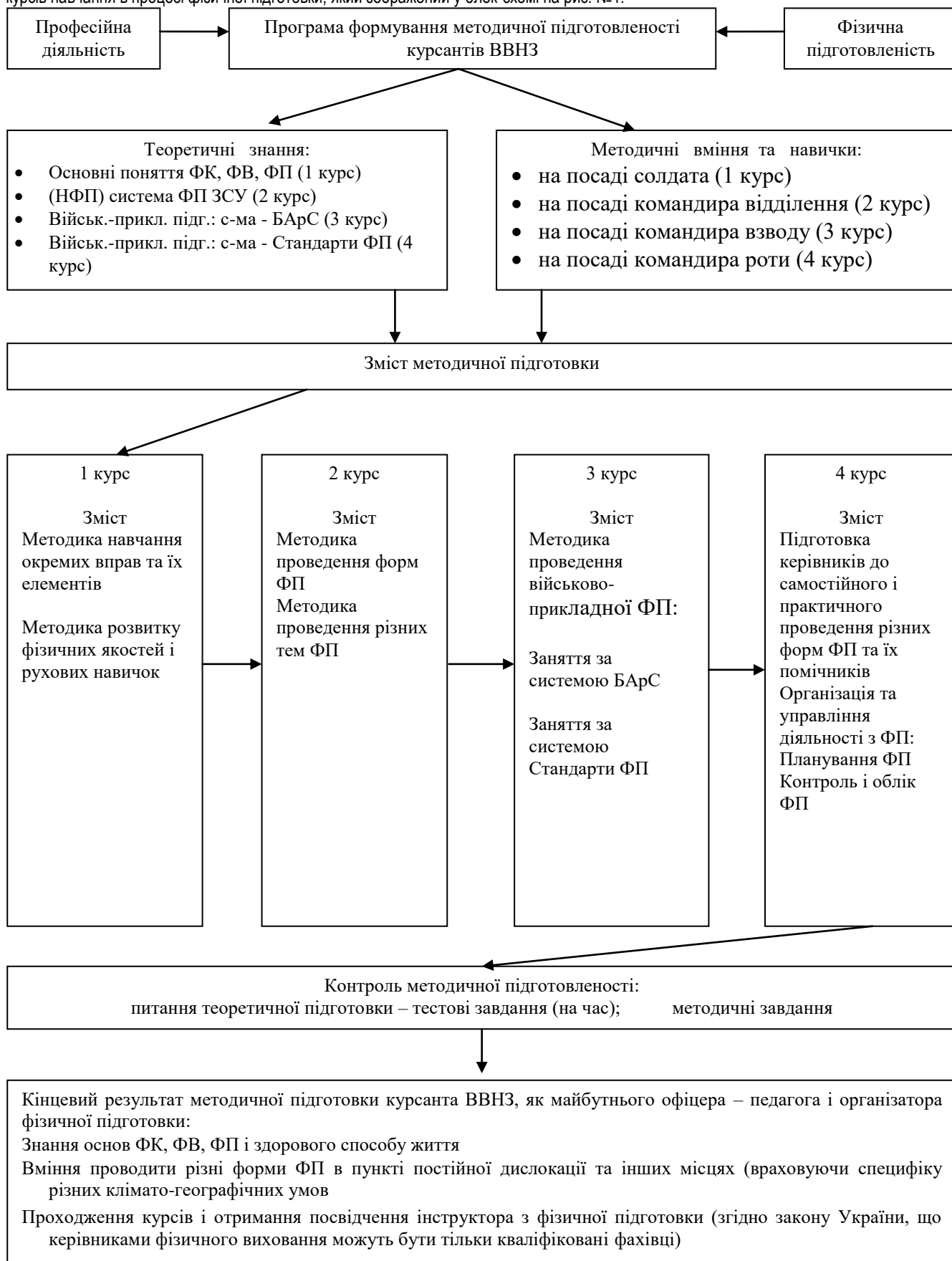

Рис. 1. Блок-схема формування методичної підготовленості курсантів ВВНЗ

З цього видно, що методична підготовленість є складовою і впливає на професійну (навчально-бойову) діяльність.

Згідно авторської програми формування методичної підготовленості курсантів починається у процесі їхньої професійної підготовки у військовому навчальному закладі в рамках навчальної дисципліни «Фізичне виховання та спеціальна фізична підготовка» і відбувається з дотриманням певних закономірностей. Правильне розуміння цих закономірностей прискорює формування методичної підготовленості майбутніх керівників фізичної підготовки. Найвагомими закономірностями формування та вдосконалення рівня методичної підготовленості військовослужбовців є наступні: формування педагогічних навичок та вмій відбувається ефективніше, коли воно проходить одночасно з вивченням техніки виконання фізичних вправ, прийомів і дій; формування окремих методичних (педагогічних) знання навичок є взаємопов'язаним; навички керівництва особовим складом (подання команд, надання розпоряджень та ін.) формуються швидше, ніж інші методичні навички. Це зумовлено тим, що вони формуються у військовослужбовців і в процесі інших предметів професійної підготовки та переносяться на фізичну підготовку; темпи розвитку методичних (педагогічних) навичок і вмій мають зворотну залежність від їх вихідного рівня. Чим вище початковий рівень розвитку навичок, тим менше їх приріст і навпаки. Але абсолютний приріст методичної підготовленості знаходиться у прямій залежності від початкового рівня підготовленості; ступінь збереження методичних навичок і вмій залежить від їх складності та характеру. Складні навички та вміння (організація фізичного тренування, дозування навантаження, застосування методів навчання та розвитку) втрачаються швидше і меншою мірою зберігаються. Практика фізичної підготовки у військах показує, що періодичність проведення інструкторсько-методичних занять в 1–1,5 місяця дозволяє запобігти зниженню навіть найскладніших організаційно-методичних навичок та вмій;

- навички, що базуються на рухових діях (показ вправ, прийомів та дій, надання страховки та допомоги), з часом змінюються дуже повільно;

чим вище рівень абсолютної методичної підготовленості, тим менше ступінь її зниження без підкріплення.

До методичної підготовки входять як теоретичні знання так і їх реалізація на практиці через методичні вміння та навички.

На I курсі ВВНЗ курсанти опановують знання, вміння та навички, необхідні для виконання обов'язків солдата. Основними з них є:

- знання мір попередження травматизму за розділами проведення фізичного виховання та спеціальної фізичної підготовки;

- знання мети та завдань фізичної культури (фізичної підготовки військовослужбовців)
- виконання команд при навчанні стройових прийомів, фізичних вправ в русі та на місці;
- виконання простих загально-розвиваючих вправ на місці та в русі (ходьба, біг);
- здійснення страхування та надання допомоги при виконанні фізичних вправ;
- вивчення термінології фізичних вправ за розділами фізичної підготовки;

На II курсі ВВНЗ курсанти опановують знання, вміння та навички, необхідні для виконання обов'язків керівнику фізичної підготовки для командира відділення. До них відносяться:

- практичне подання команд при навчанні фізичних вправ, стройових прийомів та управління строєм на місці;

- практичне проведення простих загально-розвиваючих вправ на місці і в русі (ходьба, біг) способом "назвати, показати, провести";

- вміння самостійно скласти план-конспект проведення загально-розвиваючих вправ на місці, в русі (ходьбі та бігу), а також підготовчої частини навчально-тренувального заняття;

- практичне проведення підготовчої частини заняття з фізичної підготовки в складі відділення;
- використання на практиці термінології фізичних вправ (як окремих, так і в цілому) за вивченими розділами фізичної підготовки;

- практичне виконання обов'язків помічника судді (з 2-3 видів спорту або військово-прикладних видів, секундометрист, стартер і т. п.);

- практичне навчання окремої вправи на одному снаряді у складі відділення;
- практичне проведення фізичних вправ в процесі комплексного фізичного тренування у складі відділення;
- практичне проведення основної і заключної частин навчального заняття у складі відділення;
- проведення підготовчої частини ранкової фізичної зарядки у складі відділення;
- вміння самостійно скласти план-конспект проведення занять з розділів фізичної підготовки;

Курсанти III курсу опановують комплекс знань, вмій і навичок, що є необхідними керівнику фізичної підготовки для командира взводу:

- проведення з особовим складом підрозділу навчальних занять, спортивно-масової роботи, тренажів, супутніх фізичних тренувань, інструкторсько-методичних занять та інструктажів з помічниками керівника занять;

- складання плану-конспекту навчально-тренувальних та інструкторсько-методичних занять з фізичної підготовки, планів супутнього фізичного тренування, тренажів і спортивно-масової роботи;

- практична організація та проведення змагань з військово-спортивного комплексу на першість взводу згідно Наставови з фізичної підготовки;

- практичне ознайомлення, вивчення методики проведення занять за системою Барс в складі підрозділу;
- практичне ознайомлення, вивчення методики проведення занять за системою Стандартів фізичної підготовки в складі підрозділу;

Курсанти IV курсу опановують знання, вміння і навички, необхідні керівнику фізичної підготовки для командира роти:

- практичне проведення усіх форм фізичної підготовки в складі роти;
- практичне проведення перевірки та оцінювання фізичної та методичної підготовленості військовослужбовців, перевірки та оцінки фізичної підготовки роти;

- практичне здійснення заходів методичної підготовки молодших командирів щодо організації та проведення усіх форм і розділів фізичної підготовки в ролі помічника керівника заняття в роті;
- вміння оформляти та вести документи з обліку фізичної підготовки в роті;
- самостійне практичне проведення занять за системою Барс в складі роти;
- самостійне практичне проведення занять за системою Стандартів фізичної підготовки в складі роти;

Визначений зміст методичної складової фізичної підготовки курсантів ВВНЗ сформований відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційних характеристик випускників різних спеціальностей. Методичні завдання відповідають принципу послідовності навчання, а також програм професійно-орієнтованих дисциплін, в змісті яких сформовані таким чином, що курсант повинен оволодіти професійними навичками солдата, а потім послідовно навиками командира взводу, роти тощо. Спеціальна спрямованість методичних завдань курсантам основних груп військових спеціальностей визначається змістом програми з навчальної дисципліни «Фізичне виховання та спеціальна фізична підготовка» та порядком підготовки до методичної практики.

Програма вдосконалення методичної підготовленості курсантів ВВНЗ, яку нами було запропоновано включає чотири основні підетапи, зміст яких обґрунтовано вище. Організація навчально-методичного заняття також складається з декількох етапів, а саме: підготовчий етап; основний етап; заключний етап. У підготовчому етапі суб'єкт та об'єкт навчально-виховного процесу працюють в тісному тандемі, але основна відповідальність полягає на викладача. На основі робочої програми навчальної дисципліни та розкладу занять викладач визначає час для виконання завдання методичної практики, порядок її проведення та організаційно-методичні вказівки. В організаційно-методичних вказівках передбачається організація заняття, найефективніші методи і методичні прийоми формування педагогічних знань, умінь і навичок. Одночасно з розробкою конспекту викладач дає завдання курсантам на підготовку і проведення методичної практики.

Нами розроблений та запропонований поради́ник для молодого офіцера – випускника ВВНЗ щодо підтримання та вдосконалення індивідуальної фізичної (та методичної – як складової) підготовленості та фізичної підготовки підрозділу.

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямі. Розкрито нові особливості програми формування методичної підготовленості курсантів вищих військових навчальних закладів в процесі фізичної підготовки. Представлено компоненти методичної майстерності, вимоги й оцінювання керівника фізичної підготовки, методичні завдання для курсантів різних курсів навчання та різних спеціальностей, які враховують особливості організації фізичної підготовки у військових підрозділах, куди прибудуть випускники для подальшого проходження служби на посадах командирів – керівників фізичної підготовки. Розроблено поради́ник щодо організації індивідуальної фізичної (методичної як складової) підготовки молодим офіцерам.

Перспективами використання результатів дослідження буде впровадження даної програми у практику; вивчені взаємозв'язку між рівнем методичної, фізичної, теоретичної підготовленості і розробка конкретніших методичних вказівок з проведення різних форм та заходів фізичної підготовки військовослужбовців.

Література

1. Грибан Г. П. Концепція методичної системи фізичного виховання студентів-аграріїв / Г. П. Грибан // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Сер. : Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. - 2013. - Вип. 112(1). - С. 100-105. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuPN_2013_112%281%29__24
2. Камаев О.И. Оптимизация соотношения физической и методической подготовки курсантов командного факультета Академии внутренних войск МВД Украины / Камаев О.И., Пилипец О.В., Белошенко Ю.К. // Физическое воспитание студентов: [сб. науч. тр. / под ред. Єрмакова С. С.]. – Харьков, 2011. - № 2. – С. 47-49.
3. Магльованій А. Фізична підготовка в системі формування військових фахівців провідних іноземних армій [Електронний ресурс] / А. Магльованій, А. Петрук, О. Лесько, Н. Кожух // Спортивна наука України. – 2015 – № 5 – С. 16-20. – Режим доступу: <http://sportscience.ldufk.edu.ua/index.php/snu/article/view/349/338>
4. Маракушин А.И. Формирование и диагностика уровня педагогических умений студентов в процессе физического воспитания / [Маракушин А.И., Поддубный А.Г., Коновалов В.В., Кирпенко В.Н.] // Слобожанський науково-спортивний вісник. – Харків: ХДАФК, 2015. – № 1 (45). – С. 75-80. – dx.doi.org/10.15391/sns.v.2015-1.014
5. Методична підготовка / Укладачі: Логінов Д.О., Лойко О.М. – Львів: Військовий інститут при Державному університеті «Львівська політехніка», 2000.-70с.
6. Ol'khovyy O. M. Modul'no-reytnynhova systema pidhotovky ofitseriv - kerivnykiv zanyat' z fizychnoyi pidhotovky : avtoref. dys. na zdobuttya nauk. stupenya kand. nauk z fiz. vykh. i sportu : spets. 24.00.02 «Fizychna kul'tura, fizyчне vykhovannya riznykh hrup naselennya» / O. M. Ol'khovyy. – L'viv, 2005. – 20 s.
7. Petruk A. Metodychna pidhotovka kursantiv v protsesi fizychnoho vykhovannya u komandnykh vyshchykh viys'kovykh navchal'nykh zakladakh Zbroynykh Syl Ukrayiny / Petruk Andriy, Vorontsov Oleksandr, Demkiv Andriy ta in. // Sportyunny visnyk Prydniprov'ya. – 2016. – №3. – S. 164–168
8. Petruk A.P. Riven' metodychnoyi pidhotovlenosti ofitseriv yak skladovoyi fizychnoyi pidhotovky pidrozdilu / Petruk A.P. // naukovyy chasopys Natsional'noho pedahohichnoho universytetu im. M.P. Draho-manova .Seriya №15 «Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoyi kul'tury (Fizychna Kul'tura i Sport)» zb. Nauk. Prats' / za red. O.V. Tymoshenka. – K.: Vyd-vo NPU im. M.P. Draho-manova 2017. – vyp. 3 K (84)17.- S. 353-358
9. Pro zatverdzhennya Polozhennya pro orhanizatsiyu fizychnoho vykhovannya i masovoho sportu u vyshchykh navchal'nykh zakladakh: nakaz MON Ukrayiny №4 vid 11.01.2006 r.
10. Romanchuk S. V. Metodychnyy praktykum z navchal'noyi dystsypliny «Fizyчне vykhovannya, spetsial'na fizychna pidhotovka i sport» : [navch.-metod. posib.] / S. V. Romanchuk, D. O. Lohinov, Ye. D. Anokhin. – L., 2010. – 128 s.

11. Shlyamar I. L. *Metodychna pidhotovlenist' komandyra – osnova fizychnoyi pidhotovky pidrozdilu* / Shlyamar I. L. // *Fizychna pidhotovka osobovoho skladu Zbroynykh syl, inshykh viys'kovykh formuvan' ta pravookhoronnykh orhaniv Ukrainy: dosvid, suchasnist', problemy ta perspektyvy rozvytku* : materialy nauk.-metod. konf. 26–28 lystopada 2014 r. – Kyiv : MOU, 2014. – S. 358–363

УДК :376+159.91+616-007.1

Подгорна В. В.

ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса

ОБҐРУНТУВАННЯ РУХОВОЇ КОРЕКЦІЇ ПСИХОФІЗИЧНОГО СТАНУ У ШКОЛЯРІВ ІЗ ПОРУШЕННЯМИ РОЗВИТКУ

Анотація. У статті визначаються напрями рухової корекції психофізичного розвитку дітей, які йдуть до школи з широким спектром медичних діагнозів: з мінімальними мозковими дисфункціями (синдром гіперактивності та дефіциту уваги), різним ступенем олігофренії, затримкою психічного розвитку, легка ступінь ДЦП, з порушеннями мовлення, з труднощами навчання і ін. В роботі уточнено поняття «рухова корекція психофізичного розвитку». Встановлено, що вона нерозривно пов'язана з досягненням належного рівня функціонування центральної нервової, дихальної та кістково-м'язової систем, що дозволяє дітям з порушеннями розвитку без шкоди для здоров'я, а також без надмірного напруження опанувати шкільну програму. Охарактеризовані поняття «психофізичний розвиток», «морфофункціональне забезпечення психофізичного розвитку» стосовно до дітей з вадами здоров'я. З'ясовано, що кістково-м'язовий апарат, дихання і сенсомоторика не єдині системи, які лежать в основі психофізичного розвитку, однак саме ці системи є енергетичною базою рухової корекції психофізичного стану школярів з порушеннями розвитку.

Ключові слова: психофізичний розвиток, молодші школярі, порушення розвитку, рухова корекція, інклюзивна фізична культура.

Аннотация. Подгорная В. В. **Обоснование двигательной коррекции психофизического состояния школьников с нарушением развития.** В статье определяются направления двигательной коррекции психофизического развития детей, которые идут в школу с широким спектром медицинских диагнозов: с минимальными мозговыми дисфункциями (синдром гиперактивности и дефицита внимания), разной степенью олигофрении, задержкой психического развития, легкой степенью ДЦП, с нарушениями речи, с трудностями обучения и др. В работе уточнено понятие «двигательная коррекция психофизического развития». Установлено, что она неразрывно связана с достижением надлежащего уровня функционирования центральной нервной, дыхательной и костно-мышечной систем, что позволяет детям с нарушениями развития без ущерба для здоровья, а также без чрезмерного напряжения овладеть школьной программой. Охарактеризованы понятия «психофизическое развитие», «морфофункциональное обеспечение психофизического развития» применительно к детям с нарушениями здоровья. Выяснено, что костно-мышечный аппарат, дыхание и сенсомоторики не единственные системы, которые лежат в основе психофизического развития, однако именно эти системы являются энергетической базой двигательной коррекции психофизического состояния школьников с нарушениями развития.

Ключевые слова: психофизическое развитие, младшие школьники, нарушения развития, двигательная коррекция, инклюзивная физическая культура.

Annotation. Podgornaja V. V. **Substantiation of motor correction of the psychophysical state of students with a developmental disorder.** The article defines the directions of motor correction of psychophysical development of children, who go to school with a wide range of medical diagnoses: with minimal brain dysfunction (syndrome of hyperactivity and attention deficit), varying degrees of oligophrenia, delayed mental development, mild degree of cerebral palsy, with speech disorders, with learning difficulties and others.

Analysis of the literature demonstrated that traditional, The generally accepted correctional methods have in many cases ceased to produce the desired results, as in the learning process, and in the process of purposeful correction. The results are not fully achieved, since in the modern population of children, systemic disturbances of psychophysical functions predominate with a large number of mosaic, apparently multidirectional defects.

The article is defines motor correction of psychophysical development. It is established that it is inextricably linked with the achievement of an appropriate level of functioning of the central nervous, respiratory and musculoskeletal systems, which allows younger students with developmental disorders without harm to health, and also without excessive stress to master the school curriculum. The concepts are characterized "psychophysical development", "morphofunctional provision of psychophysical development" for children with disabilities.

It was found that the musculoskeletal system, respiration and sensorimotorics are not the only systems that underlie mental development, however, these systems are the energy base of the motor correction of the psychophysical state of schoolchildren with developmental disabilities.

Key words: psychophysical development, younger students, developmental disorders, motor correction, inclusive physical culture.

Постановка проблеми. Реформування освіти (Закон України «Про освіту», Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки) передбачає приділення значної уваги до психофізичного розвитку дітей як передумови успішного